

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770

e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2016. gada 8. decembrī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Kaspars Balodis un Sanita Osipova,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [...] domes (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 264/2016),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Ministru kabineta 2016. gada 5. jūlija noteikumu Nr. 447 „Par valsts budžeta mērķdotāciju pedagogu darba samaksai pašvaldību vispārējās izglītības iestādēs un valsts augstskolu vispārējās vidējās izglītības iestādēs” (turpmāk – Noteikumi Nr. 447) 9.6. punktu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. un 91. pantam un spēkā neesošu no pieņemšanas brīža.

2. Apstrīdētā norma noteic, ka normētā skolēnu (bērnu) skaita attiecība pret vienu pedagoga mēneša darba likmi Rīgā ir 16,5:1.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pašvaldības domes pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19. panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par Ministru kabineta noteikumu atbilstību Satversmei. Tādējādi Pieteikuma iesniedzēja prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 7. punkts noteic, ka tiesības iesniegt pieteikumu par lietas ierosināšanu ir pašvaldības domei. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Satversmes tiesas likuma 18. panta ceturtās daļas 1. punkts noteic, ka pieteikumam pievieno koleģiālās institūcijas lēmumu, ja pieteikumu iesniedz koleģiāla institūcija.

Izskatāmajam pieteikumam ir pievienots [...] domes (*datums*) lēmums par pieteikuma iesniegšanu Satversmes tiesā. Minēto lēmumu atbilstoši Satversmes tiesas likuma 18. panta trešajai daļai parakstījis koleģiālās institūcijas priekšsēdētājs.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta trešās un ceturtās daļas prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19. panta pirmo daļu pieteikumu Satversmes tiesā pašvaldības dome var iesniegt tikai tad, ja apstrīdētais akts aizskar attiecīgās pašvaldības tiesības. Kā atzinusi Satversmes tiesa, lemjot par to, vai pašvaldības dome ir tiesīga iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā, ir jāvērtē, vai Pieteikuma iesniedzēja ir pamatojusi viedokli, ka apstrīdētais akts aizskar attiecīgās pašvaldības tiesības. Proti, vai no tām normām, atbilstība kurām tiek apstrīdēta, izriet tiesības konkrētajai pašvaldībai un vai apstrīdētā norma aizskar šīs tiesības, tas ir, rada pašvaldībai kādas nelabvēlīgas sekas (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 16. aprīļa lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2007-21-01 5. punktu*). Līdz ar to Satversmes tiesas kolēģijai ir jāvērtē, vai Pieteikuma iesniedzēja ir pamatojusi viedokli, ka apstrīdētā norma aizskar tās tiesības.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma aizskar tās tiesības, jo nosaka [...] pašvaldībai lielāku normētā skolēnu (bērnu) skaita attiecību pret vienu pedagoga mēneša darba likmi nekā citās republikas pilsētās. Pieteikuma iesniedzējas tiesību aizskārums izpaūzoties tādējādi, ka apstrīdētā norma ietekmē [...] pašvaldības tiesības uz vienlīdzīgu finansējumu salīdzinājumā ar citām republikas pilsētām, tādējādi aizskarot arī Pieteikuma iesniedzējas tiesības pildīt tās uzdevumus un autonomajā kompetencē nodoto izglītības funkciju. Šāds Pieteikuma iesniedzējas viedoklis par Satversmes tiesas likuma 19. panta pirmajā daļā ietvertu jēdzienu „aizskar pašvaldības tiesības” saturu saistībā ar apstrīdēto normu ir izvērtējams lietas sagatavošanas un izskatīšanas gaitā (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 16. aprīļa lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2007-21-01 5. punktu*).

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19. panta pirmajai daļai.

8. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā par lietas ierosināšanu jānorāda tā juridiskais pamatojums. Proti, Pieteikuma iesniedzējai ir pienākums sniegt konkrētus juridiskus argumentus tam, ka apstrīdētā norma neatbilst katrai pieteikumā minētajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

8.1. Pieteikumā ir citēta virkne Satversmes tiesas praksē un tiesību doktrīnā atrodamo atziņu attiecībā uz dažādiem Satversmes 1. panta tvērumā ietilpstošajiem no demokrātiskas tiesiskas valsts pamatnormas atvasinātajiem principiem. Tomēr no pieteikuma satura izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja uzskata apstrīdēto normu par neatbilstošu tieši tiesiskās paļāvības principam.

Pieteikuma iesniedzēja vispārīgi norāda, ka tai bija likumīga, sapratīga un pamatota tiesiskā paļāvība uz to, ka Pieteikuma iesniedzējai kā visām republikas pilsētām esot tiesības uz vienādu tiesisko regulējumu arī apstrīdētas normas kontekstā, ja tiek izdarīti grozījumi tiesību normās, ieviešot diferencētu pieeju valsts mērķdotācijas sadalē atkarībā no normētā skolēnu (bērnu) skaita. Pieteikuma iesniedzējai esot radusies tiesiskā paļāvība, jo iepriekšējais tiesiskais regulējums ir bijis spēkā vairākus gadus.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Satversmes 1. panta tvērumā ietilpstošo tiesiskas valsts principu pamatfunkcija ir aizsargāt privātpersonu no nepamatotas publiskās varas izmantošanas pret to un publisko tiesību subjektu savstarpējās tiesiskās attiecībās tie piemērojami tikai tiktāl, ciktāl to pieļauj šo attiecību specifika (*sk. Satversmes tiesas 2004. gada 9. marta sprieduma lietā Nr. 2003-16-05 secinājumu daļas 1. punktu*). Pieteikuma iesniedzēja citstarp norāda, ka [...] pašvaldības budžets izglītības jomā tika

sagatavots pirms apstrīdētās normas pieņemšanas. Tomēr pieteikumā nav pamatots tas, vai un kādā veidā, ņemot vērā Ministru kabineta un vietējās pašvaldības savstarpējo tiesisko attiecību specifiku, Satversmes 1. panta tvērumā ietilpstošais tiesiskās palāvības princips apstrīdētajā normā regulētajā situācijā būtu attiecināms uz Pieteikuma iesniedzēju.

Līdz ar to pieteikums šajā daļā neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

8.2. Pieteikuma iesniedzēja lūdz arī izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību visam Satversmes 91. pantam. Apstrīdētajā normā ietvertā normētā skolēnu (bērnu) skaita attiecība [...] pilsētai esot noteikta prettiesiski un atšķiroties no citām republikas pilsētām, tāpēc tā esot diskriminējoša un neatbilstot vienlīdzības principam.

Satversmes tiesas kolēģija vērš uzmanību uz to, ka Satversmes 91. pants ir ietverts Satversmes VIII nodaļā „Cilvēka pamattiesības”, kas aizsargā tikai privātpersonu, tas ir, fizisko personu un privāto tiesību juridisko personu, nevis publisko personu un to iestāžu tiesības. Publiskām personām un to iestādēm ir pienākums nodrošināt privātpersonām viņu pamattiesību aizsardzību; tās pieder pie saistītās, nevis tiesīgās puses (*sk.: Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskajā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 31. lpp.*).

8.2.1. Likumdevējs Satversmes 91. pantā ietvēris divus savstarpēji cieši saistītus principus: vienlīdzības principu – pirmajā teikumā un diskriminācijas aizlieguma principu – otrajā teikumā (*Satversmes tiesas 2005. gada 14. septembra sprieduma lietā Nr. 2005-02-0106 9.3. punktu*). Satversmes 91. panta otrajā teikumā ietvertais diskriminācijas aizliegums ir vienlīdzības principā ietverts palīgelements, kas noteiktās situācijās šo principu precīzē un palīdz to piemērot (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 23. novembra sprieduma lietā Nr. 2015-10-01 15. punktu*). Diskriminācijas gadījumā atšķirīga attieksme ir balstīta uz noteiktiem aizliegtiem kritērijiem. Šādi kritēriji ir, piemēram, dzimums, rase, nacionālā piederība, reliģiskā pārliecība, piederība pie noteiktas sociālās grupas (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2007-25-01 7.1. punktu*).

Pieteikumā nav pamatots tas, ka minētie no Satversmes 91. panta otrā teikuma izrietošie kritēriji būtu attiecināmi uz Pieteikuma iesniedzēju, proti, pašvaldību.

8.2.2. No pieteikumā ietvertajiem argumentiem iespējams secināt, ka Pieteikuma iesniedzēja uzskata apstrīdēto normu par tādu, kas pārkāpj Satversmes 91. panta pirmajā teikumā noteikto atšķirīgas attieksmes aizliegumu.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka republikas pilsētas, tai skaitā [...] pašvaldība, un šajās pašvaldībās strādājošie pedagogi atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos. Pieteikumā vairākkārt minēts, ka ar apstrīdēto normu tiek radīta atšķirīga attieksme pret [...] pašvaldību un tajā strādājošiem pedagogiem salīdzinājumā ar citām republikas pilsētām un tajās strādājošajiem pedagogiem, savukārt [...] pašvaldības skolēni saņem mazāku izglītības pakalpojumu klāstu.

Personas pamattiesību aizsardzībai Satversmes tiesas likumā paredzētais tiesību aizsardzības līdzeklis ir konstitucionālā sūdzība. Savukārt pašvaldības domes pieteikums paredzēts pašvaldības tiesību aizsardzībai. Pieteikumā nav pamatots, kādas tiesības pašvaldībai kā publisko tiesību juridiskai personai izriet no Satversmes 91. panta pirmā teikuma.

Pieteikumā ir ietverti apsvērumi par to, kādi apstākļi nav izvērtēti apstrīdētās normas izstrādes un pieņemšanas gaitā. Šo, kā arī pieteikumā minēto norādi, ka Noteikumu Nr. 447 projekta anotācijā nav ietverts pamatojums un argumenti, kāpēc [...] pašvaldībai tiek noteikta citādāka normētā skolēnu (bērnu) attiecība, salīdzinot ar citām republikas pilsētām, nevar uzskatīt par pieteikuma juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta izpratnē. Arī faktisko apstākļu, tiesību normu un Satversmes tiesas nolēmumu citātu atreferējums bez juridiskās argumentācijas nav uzskatāms par pieteikuma juridisko pamatojumu.

Līdz ar to pieteikums arī šajā daļā neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] domes pieteikuma (pieteikums Nr. 264/2016).

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 1. kolēģijas priekšsēdētājs

A. Laviņš